

kancelarie rp

kancelarierp.pl

Kancelarie RP to nowa jakość w usługach prawniczych. W serwisie baza ponad 200 dokumentów, przyjazny i prosty generator oraz sieć wysoko wyspecjalizowanych prawników dostępnych na wyciągnięcie ręki.

Rozwiązując spółkę, trzeba rozstrzygnąć o jej majątku

KODEKS | W przypadku odstąpienia przez wspólników od formalnej likwidacji, zasady zakończenia działalności spółki jawnej mogą być ukształtowane w dowolny sposób.

HUGO BAŁAŻIŃSKI

Zgodnie z art. 67 §1 kodeksu spółek handlowych (k.s.h.) w przypadku wystąpienia przesłanek do rozwiązania spółki jawnej należy przeprowadzić jej likwidację. W przeciwieństwie do spółek kapitałowych, w przypadku spółki jawnej ustawodawca przewidział uproszczony tryb zakończenia działalności - zgodnie z art. 67 §1 in fine k.s.h. wspólnicy mogą uzgodnić sposób inny niż likwidacja. Jest to uzasadnione zasadami odpowiedzialności wspólników, jakie obowiązują w spółce jawnej - na warunkach określonych w art. 31 k.s.h. wspólnicy spółki jawnej i tak odpowiadają za jej zobowiązania.

O ile procedura likwidacji spółki jawnej została uregulowana w art. 67 i nast. k.s.h., to w przypadku odstąpienia przez wspólników od formalnej likwidacji, zasady zakończenia jej działalności mogą być praktycznie w dowolny sposób ukształtowane. To z kolei powoduje, że w praktyce pojawiają się problemy z majątkiem pozostałym po rozwiązaniu spółki bez likwidacji, w szczególności, gdy rozwiązywana spółka jest właścicielem/użytkownikiem wieczystym nieruchomości.

Postanowienia umowy

Przyjmuje się, że o tym, czy wspólnicy mogą rozwiązać spółkę jawną bez przeprowadzenia likwidacji, decydują postanowienia umowy spółki. Sądy rejestrowe często stają na stanowisku, że odstąpienie od likwidacji na rzecz innego sposobu zakończenia działalności nie jest możliwe w przypadku, gdy taki sposób nie został przewidziany wprost w treści umowy spółki. Wydaje się, że nie ma podstaw do tak daleko idących wniosków - przede wszystkim takie stanowisko nie znajduje oparcia w przepisach. Z drugiej strony należy się zgodzić z tym, że decyzja o odstąpieniu od likwidacji spółki na rzecz innego sposobu jej rozwiązania powinna być podjęta przez wszystkich wspólników jednym głosem. Tym samym należy dopuścić, że jest to możliwe, gdy wynika wprost z postanowień umowy spółki lub gdy wspólnicy podejmą w tym zakresie jednogłośnie uchwałę.

Na marginesie dodać należy, że jednogłośnie uchwała wspólników w przedmiocie wyboru innego sposobu zakończenia działalności spółki może być jednocześnie uchwałą o zmianie umowy spółki - co istotne zmiana umowy spółki jawnej jest skuteczna z chwilą jej powzięcia, a wpis w rejestrze przedsiębiorców ma wyłącznie charakter deklaratoryjny.

Zakres uchwały

Jeżeli sposób zakończenia działalności wynika z jej umowy, to w uchwale o jej rozwiązaniu wystarczy odwołać się do tego trybu. Warto przy tym wskazać wspólnika lub osobę trzecią, której na przechowanie zostaną oddane księgi i dane rozwiązywanej spółki.

W przypadku, gdy umowa spółki nie przewiduje innego niż likwidacja trybu zakończenia działalności, albo gdy wspólnicy mają zamiar odstąpić od trybu ustalonego w umowie spółki, uchwała powinna regulować co najmniej następujące kwestie:

- zobowiązania spółki - w przypadku, gdy zobowiązania spółki nie zostały uregulowane przed jej rozwiązaniem, wspólnicy mogą wskazać, który z nich będzie odpowiedzialny za poszczególne zobowiązania; takie zastrzeżenie

wspólnika lub osobę trzecią, której zostaną oddane na przechowanie księgi i dokumentacja rozwiązywanej spółki.

Uchwała może zawierać inne postanowienia, które będą zależały od specyfiki działalności - np. kwestie autorskich praw osobistych i autorskich praw majątkowych.

Podział majątku

O ile spółka jawna przed jej rozwiązaniem nie spienięży swojego majątku (np. poprzez sprzedaż przedsiębiorstwa lub poszczególnych składników majątku) uchwała o rozwiązaniu spółki (względnie umowa spółki) powinna wskazywać sposób jego podziału. W praktyce to zobowiązanie spółki do przeniesienia składnika majątku, do czego konieczne jest zawarcie umowy pomiędzy rozwiązywaną spółką a jej wspólnikami. Zazwyczaj jest to czynność wtórna, nie podlega dalszej kontroli i nie powoduje istotnych problemów. Inaczej w przypadku, gdy podziałowi in natura podlega nieruchomość należąca do rozwiązywanej spółki jawnej. Ze względu na skutki, można rozróżnić dwie sytuacje, gdy nieruchomość:

- jest jej własnością oraz,
- jest własnością Skarbu Państwa lub jednostki samorządu terytorialnego, a rozwiązywanej spółce przysługuje prawo użytkowania wieczystego.

W tym drugim przypadku zgodnie z art. 27 zd. 2 ustawy o gospodarce nieruchomościami przeniesienie prawa użytkowania wieczystego wymaga wpisu w księdze wieczystej. Oznacza to, że przeniesienie prawa użytkowania wieczystego na wspólnika rozwiązywanej spółki nastąpi dopiero z chwilą wpisu nowego użytkownika wieczystego w księdze wieczystej. Tym samym prawidłowość zakończenia działalności spółki jawnej i sposób podziału jej majątku, poza kontrolą sądu rejestrowego, który jest właściwy do wykreślenia spółki z rejestru, w rzeczywistości będzie podlegał kontroli sądu wieczystoksięgowego.

Z doświadczenia wskazać należy, iż niektóre sądy wieczystoksięgowe stoją na stanowisku, że skoro zgodnie z art. 84 §2 k.s.h. rozwiązanie spółki następuje dopiero z chwilą

wykreślenia spółki z rejestru przedsiębiorców, to przeniesienie składników jej majątku na wspólników staje się możliwe dopiero z tą datą. Tym samym sądy kwestionują możliwość podziału w naturze majątku spółki jawnej przed wykreśleniem spółki z rejestru. Takie stanowisko wydaje się nie do pogodzenia z przepisami k.s.h.

W pierwszej kolejności należy wskazać, że zgodnie z art. 84 §1 k.s.h., w przypadku likwidacji spółki, wniosek o wykreślenie spółki z rejestru należy złożyć dopiero, gdy zostaną zakończone czynności likwidacyjne. O ile z umowy spółki lub uchwały o rozwiązaniu spółki nie wynika nic innego, należy przyjąć, że przy rozwiązaniu spółki bez prowadzenia likwidacji, wniosek o wykreślenie jej z rejestru również jest ostatnim krokiem, tj. wspólnicy powinni uprzednio dokonać podziału aktywów rozwiązywanej spółki.

Co więcej, w przypadku, gdy po wykreśleniu spółki jawnej z rejestru pozostaną składniki majątku, które nie zostały spieniężone lub przeniesione na jej wspólników, powstaje pytanie, komu one przysługują. W orzecznictwie można spotkać koncepcję tzw. następstwa prawnego wspólników (wyrok Sądu Najwyższego z 24 lipca 2009 r., sygn. II CSK 134/09). Odstąpienie od przeprowadzenia likwidacji jest powiązane z przyjęciem sukcesji praw i obowiązków wspólników nawet po wykreśleniu spółki z rejestru (Kidyba A., Komentarz aktualizowany do art. 1-300 Kodeksu spółek handlowych, LEX/el. 2017). Należy zaznaczyć, że następstwo prawne nie wynika wprost z przepisów prawa i przez to może budzić wątpliwości. Sąd Apelacyjny w Krakowie w wyroku z 17 grudnia 2012 r. (sygn. I ACa 970/12) stwierdził, że skoro brak jest wyraźnego przepisu, który wspólników rozwiązywanej spółki z mocy prawa czyniłby nabywcami jej majątku, na wspólnikach spółki jawnej spoczywa tylko odpowiedzialność za jej zobowiązania.

O ile w przypadku rzeczy ruchomych powyższe rozważania można traktować bardziej teoretycznie, to z uwagi na specyfikę wynikającą z obrotu nieruchomościami kwestie te są bardzo istotne. I tak odnosząc się do prawa użytkowania wieczystego, po rozwiązaniu spółki i jej wykreśleniu z rejestru w dziale II księgi wieczystej jako użytkownik wieczysty w dalszym ciągu będzie wpisana spółka jawna - pomimo jej wykreślenia z rejestru, a wspólnicy tejże spółki nie staną się użytkownikami wieczystymi takiej nieruchomości aż do wpisu w księdze wieczystej. Istotną jest również kwestia podstawy (dokumentu) do takiego wpisu. Przyjmując koncepcję następstwa prawnego wspólników (sukcesji praw i obowiązków) należałoby uznać, że postanowienie sądu rejestrowego w przedmiocie wykreślenia spółki jawnej z rejestru stanowi samodzielną podstawę wpisu w księdze wieczystej. Praktyka sądów wieczystoksięgowych pokazuje jednak, że tak nie jest. Sądy wymagają dodatkowej umowy (np. umowy przeniesienia użytkowania wieczystego). W tym miejscu napotykałyśmy istotny problem formalny - czy spółka jawna po wykreśleniu z rejestru może przenieść prawo użytkowania wieczystego na jej wspólników i kto powinien taką spółkę reprezentować.

Rozważania mają zastosowanie również do własności nieruchomości, z tą różnicą, że dla skutecznego przeniesienia własności nie jest konieczne dokonanie wpisu w księdze wieczystej, zatem można sobie wyobrazić, że wspólnicy wykreślonej z rejestru spółki będą mogli rozporządzić nieruchomością. Biorąc pod uwagę powyższe, zdecydowanie bezpieczniejszym rozwiązaniem jest podział (w tym podział w naturze) majątku rozwiązywanej spółki jeszcze przed jej wykreśleniem z rejestru przedsiębiorców. ©

Autor jest radcą prawnym
w Kancelarii KSP Legal & Tax
Advice w Katowicach

► PRZYCZYNY ROZWIĄZANIA SPÓŁKI

- przyczyny przewidziane w umowie spółki;
- jednomyślna uchwała wszystkich wspólników;
- ogłoszenie upadłości spółki;
- śmierć wspólnika lub ogłoszenie jego upadłości;
- wypowiedzenie umowy spółki przez wspólnika lub wierzyciela wspólnika;
- prawomocne orzeczenie sądu. ■